

بررسی راهکارهای اسکان غیر رسمی در شهرها

بهنام احمدزاده^۱

۱. کارشناس ارشد شهرسازی

negahdary_h@yahoo.com

چکیده

اسکان غیر رسمی به سبب ایجاد فقر، به خطر انداختن طبیعت و محیط زیست و تحمیل هزینه های سنگین به مشکلات شهرها از آن به عنوان تهدیدی جدی برای انسجام شهرها یاد می شود که با تدابیر درستی برای راهکارهای وضعیت فعلی و جلوگیری از گسترش این پدیده در آینده اتخاذ گردد. و فراتر از مکان خود تاثیرگذار می باشد. بررسی این موضوع به قوانین و اقدامات لازم در سطح شهرها و بلکه در سطح ملی نیاز می باشد. بعد از انقلاب اسلامی و قبل از آن نیز به علت ضرورت برنامه های توسعه شهری، اقداماتی را به منظور جلوگیری از اسکان غیر رسمی صورت گرفته است. این قوانین و اقدامات به صورت کلی برخوردها و بازتاب های گوناگونیرا از قبیل جلوگیری از مهاجران به شهر، بی برنامه بودن نسبت به مساله و در آخر قبول موضوع و تلاش در بر طرف کردن راهکارهای آن می باشد. که از طریق های مختلف در قوانین و اقدامات دولت ها متبلور شده است. این پژوهش با استفاده از روش اسنادی و کتابخانه ای سعی در بازنمایی اسکان غیر رسمی در شهرها و ارائه راهکارهای لازم در جهت آن می باشد.

کلمات کلیدی: اسکان غیر رسمی، راهکارها و شهرها

مقدمه

شهرنشینی شیوه ای از زندگی است که در دهه های گذشته از رشد چشمگیری برخوردار بوده و این در حالی است که عدم توانایی برخی از افراد ساکن در شهر برای جذب شدن در بازار رسمی مسکن و اشتغال شهری همچنین مهاجرت افراد روستانشین به شهرها و تکیه داشتن آنها بر فرصت های ناپایدار، منجر به ساخت سکونتگاه هایی شده است که افراد ساکن در آن درصد قابل توجهی از جمعیت بسیاری از شهرهای کشورهای جهان را به خود اختصاص داده اند. در حالی که در دستیابی به حداقل امکانات و خدمات شهری ناتوانند و از کیفیت زندگی نامطلوب زندگی بهره می برند.

تنها چیز ثابت در مورد شهرها آن است که آنها همواره در حال تغییراند. گسترش ناهمگون شهری در ایران طی دهه های اخیر، و از طرفی ناکار آمدی نظام برنامه ریزی و ضعف برنامه های توسعه ملی و آمایش سرزمین، باعث شده است که شهرنشینی در کشور ما با معضلات فراوان همراه باشد. یکی از مهمترین نتایج شهرنشینی

معاصر، پیدایش و گسترش پدیده اسکان غیر رسمی در متن یا حاشیه شهرها به ویژه در مراکز استانهاست.

آمارهای ارائه شده از جانب سازمان های بین المللی نشان می دهد که حدود ۱/۶ از جمعیت جهان در مناطق زاغه ای و حاشیه ای زندگی می کنند که فاقد تسهیلات کافی شهری هستند. لازمه بهبود بخشیدن به شرایط فیزیکی و کالبدی این مناطق مانند بهسازی شرایط زیست محیطی و بهداشتی توجه به مسائل اقتصادی و اجتماعی این مناطق در سطح کلان می باشد (احمدیان، ۱۳۸۶، ۲).

اسکان غیر رسمی اگر چه تاریخی دیرینه داشته و تقریباً اکثر کشورهای جهان اعم از پیشرفته یا عقب مانده دوره هایی از اسکان غیر رسمی را در شهرهای خود تجربه کرده اند اما مشکل اصلی در جهان عقب افتاده نهفته است بطوریکه افزایش سریع و گسترده جمعیت شهرهای جهان سوم که غالباً در حوزه مناطق کلانشهری به وقوع پیوسته طی سه دهه گذشته موجب عوارض متعدد شهری شده است که از آن میان پدیده سکونتگاه های غیر رسمی و حاشیه ای به دلیل ارتباط مستقیم با یکی از نیازهای اولیه انسان (مسکن) اهمیت خاصی دارد که برابر اطلاعات موجود نصف تا ۳/۴ جمعیت شهرهای جهان سوم را در خود جای داده است (خلیلی، ۱۳۸۳، ۹).

دراین راستا، پژوهش حاضر به دنبال بررسی راهکارهای اسکان غیر رسمی در شهرهاست.

پیشینه تحقیق

مصطفی خلیلی در سال ۱۳۸۳ در مطالعه ای در زمینه اسکان غیر رسمی در شهرک های ولیعصر و گلشهر انجام داده، که با توزیع پرسش نامه در بین شهروندان این منطقه به نتایج مطلوبی رسیده است (خلیلی، ۱۳۸۳).

رضوانی و همکاران در سال ۱۳۹۳ در مطالعه ای در زمینه راهکارهای حل مشکلات مناطق حاشیه نشین (اسکان غیررسمی) انجام داده که در نظر گرفتن اقشار کم درآمد در برنامه ریزی های کلان و ملی، منطقه ای و محلی و شهروندان دانستن جمعیت ساکن در مسکن غیر رسمی از سوی نهادهای شهری به ویژه شهرداری ها لازم و ضروری است (رضوانی و همکاران، ۱۳۹۳).